

SUOMEN[†]
EV. LUT.
KIRKKO

Osallisuus - vastaus kirkon kaikkiin ongelmiin?

Seurakunnan tietoinen ja aktiivinen
osallistuminen messussa

”Kirkko kantaa huolta siitä,
etteivät kristityt olisi sivullisina
ja mykkinä katselijoina
tätä salaisuutta vietettäessä.”

De sacra liturgia, 1963

Fredrik Modéus ja Kari Tirola

Fredrik Modéuksen
messukeskeinen
jumalanpalvelusyhteisöä
osallistava kirkkonäkemyks

Haasteita ongelmassa painivalle kirkolle

Neljä ongelma-aluetta kirkossa:

1. viihtyvyyssideaali

kirkossa yleinen pyrkimys viihdyttää ihmisiä sen kustannuksella, että hengelliset tarpeet ja hengellisyyden etsintä ohitetaan

2. anonymitietin ongelma

kyvyttömyys kohdata uudet kirkkoon tulijat henkilökohtaisesti

3. toimintaviidakko

järjestämällä runsaasti erilaisia toimintaryhmiä kirkolla on riski ajautua kauas perimmäisestä olemuksestaan jumalanpalvelusyhteisönä

4. vähemmistön ja enemmistön suhde

jumalanpalvelukset tavoittavat pienen osan kirkon jäsenistöstä, kirkolliset toimitukset tavoittavat enemmistön, mitä tämän suhteen olisi tehtävä?

Neljä haastetta kirkolle:

1. Kirkon itseymmärrys Jumalan kansana

2. Yhteyden korostaminen

3. Messu palautettava kirkon työn lähtökohdaksi

4. Enemmistöä kunnioittava vähemmistöstrategia

Helgeandin mallin peruseriaatteet

1. Seurakunta on ne ihmiset, jotka viettävät yhdessä jumalanpalvelusta.
2. Seurakuntaelämän kehittäminen tarkoittaa jumalanpalveluksen kehittämistä
3. Jumalanpalveluksen kehittämisessä puhutaan osallisuudesta
4. Osallisuus toimii parhaiten silloin, kun jumalanpalvelusta leimaa jälleennäkemisen ilo
5. Osallisuudessa puhutaan suhteista
6. Kaikki tämä tehdään seurakunnassa siksi, että maailma saisi elää

Seurakunnan osallisuus messussa

Helgeandin malli

Haapajärven malli

Messuun liittyvä osallisuus työnäkynä

1. Kaikki kokevat, että messu on seurakunnan elämän sydän
2. Kaikilla työntekijöillä on osavastuu osallisuuden kanssa työskentelemisessä
3. Kaikilla viikon mittaan kokoontuvilla pienryhmillä on yhteys messuun
4. Kaikki satunnaiset messuun tulijat huomataan ja huolehditaan siitä, että he tulevat aidosti nähdyiksi
5. Messussa on iloa

Fredrik Modéus: Mod att vara kyrka

Avaimet toimivaan osallisuuteen

1. aloitetaan sillä, mitä on jo olemassa
2. toimivien struktuurien luominen
3. rakentaminen jälleennäkemisen ilon ympärille
4. sen huomaaminen, ketä pitää pyytää mukaan
5. henkilökohtainen pyytäminen ryhmään
6. varottava kuormittamasta ihmisiä liikaa
7. täytyy muistaa antaa arvostusta niillekin, jotka jo ovat mukana

Organisoitu malli

- Annetaan jumalanpalvelusyhteisön jäsenille mahdollisuus vaikuttaa, tehdä yhdessä, tuntea itsensä tärkeiksi, saada kokea osallistumisen ja jälleennäkemisen ilo... 😊
- **Organisaatio tärkeä!**
- Jumalanpalvelusryhmien perustaminen sai Helgeandissa (ja Haapajärvellä) aikaan ratkaisevan muutoksen (messun vetovoima, kävijämäärät, osallistumisen innostus)
- Ryhmän jäsenet ovat messun ”kantajia” (ei käytetä termejä ”vapaaehtoinen”, ”avustaja” jne...)
- Joka pyhä jokin ryhmistä palvelusvuorossa

Osallisuuden (delaktighet) tasot

- Käytännöllinen osallisuus
- Vallanjako-osallisuus
- Edustava osallisuus
- Lahjojen osallistaminen

Messuryhmät

- Ryhmiä 5<
- Ryhmän koko 5< henkilöä
- Jäsenenä eri ikäisiä ja erilaisia seurakuntalaisia (yht. noin 100)
- Kullakin ryhmällä johtaja (johtajat koolla kerran vuodessa)
- Ryhmä kokoontuu papin (selebrantin) johdolla messua edeltävänä tiistaina klo 19-20
  - 20 min. käytännön tehtävien jako
  - 20 min. mitä asioita pitäisi rukoilla (esirukouksen esivalmistelua)
  - 20 min. evankeliumitekstistä keskustelua (saarnan esivalmistelua)

Ryhmät yhdessä koolla 2 kertaa vuodessa (vallan osallistamisen foorumi)

Pohditaan mikä on hyvää, mitä voitaisiin messussa toteuttaa paremmin, asiat 3 koriin:

Asiat, jotka
voidaan muuttaa
heti

Asiat, jotka
koskevat
palkattuja
työntekijöitä
(käsitellään
työntekijäkoksissa)

Asiat, joita ei
osata juuri nyt
ratkaista
(palataan asiaan
puolen vuoden
kuluttua)

Messun ”kantajat”, lahjojen osallistaminen † Paljon niitä, jotka tekevät vähän

- Vuorossa olevan messuryhmän jäsenet (tekstinluku, esirukous, kolehdinkantaminen, ehtoollisen jaossa avustaminen, kirkkokahvien järjestäminen jne.)
- Pyhäkoulunopettajat
- Lapset ja nuoret (ks. seur. dia)
- Esilaulaja (kyrielitania, gloria, Taize-säkeitä yms.)
- Soittajia (mm. trumpetti, huilu, nokkahuilu, viulu, sello, kitara jne.)
- Kuoro
- Selebrantti ja avustava liturgi (kaksi pappia tai pappi ja diakoni)

Lasten ja nuorten osallisuus

(Muutamia lapsia ja nuoria tietyissä tehtävissä jokaisessa messussa)

- **Lapset** (barnministranter)

- Joka sunnuntai 2 lasta omissa tehtävissään, ”kantavat” messua
  - jakavat ”lasten agendan”
  - soittavat kirkonkellot
  - ovat mukana kulkueessa kynttiläkorin kanssa
  - esittelevät päivän teeman ja tekstiivistelmät
  - kantavat kasteveden pyhäkoulusta tullessaan
  - rukoilevat lasten osuuden esirukouksessa
  - jakavat kynttilät ehtoollisen vieton yhteydessä

Lapset mukana jp-ryhmässä, mutta lapsia ohjaava (barnministrantledare) ottaa yhteyttä lapsiin pari päivää ennen messua

- **Nuoret** (ministranter)

- Joka sunnuntai 3 rippikoululaista ja pari muuta nuorta omissa tehtävissään
  - valmistelevat kirkkotilaa mm. sytyttämällä kynttilät ja laittamalla virret taululle
  - ovat mukana kulkueessa
  - (lukevat vuorollaan raamatun-tekstin)
  - lukevat nuorten osuuden esirukouksessa
  - kattavat ehtoollispöydän

Nuoret ovat mukana jp-ryhmässä, mutta nuoria ohjaava (ministrantledare) ottaa yhteyttä ja neuvoo tehtävät muutama päivä ennen messua

Lasten osallisuus messussa

- Jokaiseen Jumalanpalvelusryhmään kuuluu myös lapsia
- Joku lapsista soittaa kirkonkelloja ennen messun alkua
- Lasten erityisenä tehtävänä on toivottaa kirkon ovilla lapset tervetulleiksi ja ojentaa heille ns. lasten agenda, Jumalanpalveluslehtinen
- Joku lapsista voi olla papin rinnalla johdantosanojen yhteydessä
- Joku lapsista lukee ennen messun raamatuntekstien lukemista lyhyen luonnehdinnan päivän tekstien sisällöstä
- Lapsille on pyhäkoulu sana-osan aikana
- Lapset ovat usein mukana kantamassa kolehtia
- Lapset osallistuvat esirukouksen lukemiseen
- Lapset jakavat ehtoollisen aikana kynttilöitä, jotka voi sytyttää lähetyskynttelikköön

Lasten osallisuus messussa

Kokemuksia Haapajärven seurakunnasta

"Ei jumalanpalveluksessa ole tylsää,
Koska siellä on niin hyvä ilmapiiri.
Ihmiset ovat iloisia ja pirteitä." Suvi 10 v.

"Mä käyn nykyisin aika usein kirkossa,
kun mulla on siellä niitä hommia" (Elmeri 10 v.)

"Kyllä mä tämän jo osaan", sanoi 6-vuotias Petra suntiolle,
Joka yritti selittää miten kolehti kannetaan.

Lapsille on tarjolla oma messupassi,
johon saa tarran jokaisesta messukäynnistä.
Kun kortti on täynnä, seurakunta lahjoittaa
oman viirsikirjan. Monet nuoret ja
Aikuisetkin ovat halunneet ottaa passin itselleen.

"Missä täällä on sen
puheenvuorotuolin paikka?"
Marta 6 v.

” Jumalanpalvelusryhmien toiminta on muuttanut seurakunnan jumalanpalveluskäytäntöjä pysyvästi. Sekä työntekijät että mukana olevat seurakuntalaiset ovat hyvin yksimielisiä siitä, että paluuta entiseen ei ole. Kyseessä ei ole kokeilu, vaan pysyväksi muotoutunut seurakunnan kulttuuri ja työtapa.
Jumalanpalvelus on koko seurakunnan omaisuutta.

Kari Tirola
Haapajärven kirkkoherra

”Kirkko kantaa huolta siitä,
etteivät kristityt olisi sivullisina
ja myykinä katselijoina
tätä salaisuutta vietettäessä.”

De sacra liturgia, 1963

Kuinka kirkko vastaa ihmisten hengelliseen etsintään ja
kohtaamisen tarpeeseen?

Kuinka kirkko pystyy luomaan eläviä jumalanpalvelusyhteisöjä?